

Metka Cotič

ZAVOLJO LJUBEZNI ALI TEŽAVE MLADEGA ČLOVEKA

Kdaj se je začelo? Ne vem. Četudi natančneje premislim, ne morem natanko določiti trenutka, dneva ali dogodka, da bi lahko rekel: takole, zdaj pa bom povedal, kdaj se je začelo. Morda pa se sploh nikdar ni zares začelo ali pa je začetek že večno tu, kar bi potemtakem pomenilo, da začetka sploh ni bilo. Ali pa se je začelo v tisti luknji (spominski in drugačni), ko me je ona, moja mati, potisnila v svet, do česar pa imam spet mešane občutke, kajti, če je, se je resnično začelo tedaj, ali se mi ni zgodila neznanska krivica, ki jo moram trpeti, da v taki obliki in po takem svetu hodim in razkazujem svojo majhnost, – spet drugič, ko imam mehko dušico, se čutim za to »veliko« dejanje, ki ga je storila, neskončno, neskončno hvaležen. Nekako ne znam zavzeti čisto jasnega stališča, ki bi držalo, do te zadeve. Zaboga, da res ne vem, kdaj se je vse začelo, in ali je tako prav. Skratka, odkar sem, bivam, se spominjam svojega imena, če lahko temu svojemu življenju zakoličim nekaj kolcev, ... rinem v knjige. Komu se bo nemara zdelo pametno, pohvalno, smotno, ... sam pa, vedite, ... nisem ravno tega mnenja, ker mi je to ritje (v nasprotju s krtom ali črvom) storilo veliko, veliko hudega. Že res, da rijem po knjigah, odkar pomnim, toda ... če čisto in iskreno priznam in sedaj sem na dobri poti, da to storim, ... rijem po knjigah samo in izrecno zaradi tega, ker nič ne razumem. Ne le tistega, kar je zapisano v knjigah, tudi tistega zunaj ne razumem. Prav nič ne razumem in pika! Taka je resnica, pa če bi jo hotel še tako olepšati, je ne morem. Kaj šele, da bi se do česa dokopal! Kako le ... in vidite, tudi mučim se sedaj, hlapčič sebi, da bi le iztisnil kaj iz sebe, morda celo nehote! Kakšen bednik, kakšen suženj nepoznani, nerazumljeni misli sem. Tepec! Pravilno ste me označili in tega tudi ne prikrivam, ne pred seboj, ne pred vami, pa kdorkoli že ste. Me sploh ne gane, kaj utegnete misliti ... Jaz tako ali tako ljudi ne ljubim, ali ... , prav nič se ne bom zlagal, če isto resnico povem malce zasukano: jaz, veste, vse ljudi ljubim, res ljubim ... in še vedno ne bom lagal, če še malce zasukam in rečem, da vse, prav vse ljudi razumem v globino njihove dušice. Tako. Zato mi je prav vseeno, ali imate ušesa ali ne, ali imate oči in nemara nos, enako rad vas imam kot druge.

Sedaj pa k stvari: moja soba je pravcata skladovnica knjig, brošur, slovarjev ... Sem pa tja leži tudi kaka revija, vse pa je naloženo v kupčke, ki jih enkrat na mesec nekoliko prestavim, ker se v tem času navadno prevagajo na desno ali levo stran, odvisno od sile in strani, s katere sila stopi v relacijo do stolpiča. Na omarah se kar tare knjig, tudi star klavir v kotu je obložen, ... povsod se gnete teh zadev, v kotu na tleh, za vrati, celo pod radiator sem jih uspel stlačiti nekaj. Malce me sicer skrbi zaradi požara, da bi utegnilo zagoreti, pa denarja za zavarovanje nimam. Nič hudega, morda se končno kaj naučim in skušam slednjič rešiti kaj v zvezi z lastno

kožico. Jaz? Jaz sedim med prijaznimi knjižicami (ko nisem v službici, rečem službica namenoma, ne zaradi lepšega, ne, ne, zato, ker je prav majhna in revna ta službica, kot sem sam) in listam, listam, sem pa tja se mi posreči kak stavek tudi razumeti, sem pa tja si kakega celo prepisem na listek, da bi poglobil misel, in listek nosim s seboj in prebiram, prebiram, ker tudi s spominom se ne morem kaj prida hvaliti (zaradi tiste drobcene službice, ki mi ga požira, kot bi se hranila z njim), in ko znam zapisano na pamet, sem srečen. Ja, celo srečen znam biti, dokler ne pozabim. (Seveda... zato vse tiste knjige, zaradi sreče!) Da bi zbiral, kakšne knjige je vredno listati, ne... pa saj ni važno kakšne. Zanima me vse. Prav vse, kar lahko razumem. Prav nič izbirčen nisem, ker razumel bi rad seveda vse, pa še veliko, veliko več kot vse. Tako, vidite, je z menoj. Same težave. No, treba je priznati, da sem si po koščkih že kakšno malenkost razjasnil, to moram priznati, a le do naslednje knjige, ki pa je povsem ovrгла prejšnjo trditev in zopet sem se znašel na čisti nuli. Ker, povejte mi, prosim, če imate pred seboj dve knjigi: ena pravi, jajce je belo, druga pa, kot zanalašč, skoraj belo je, a vseeno malce zdrizasto kokodajsasto, torej ne povsem belo, kateri izmed obeh boste verjeli? Ali je sedaj, ko je padel dvom o jajcu, lahko še tisto prvo jajce videti belo? Ali se ni že samo po sebi do te mere spremenilo, da ne more biti več belo, pa tudi skoraj belo ne? In to me neskončno mori, take zadevščine, ki se mi nenehno dogajajo... Pa že skoraj prilazem, skoraj že zgrabim za stebelce, da bi se kasneje lahko naslonil na hlod, ko bi že imel malo opore, pa se stebelce zalomi... Nenehno se vrtim v krogu in tu so še hujše zadeve, veliko hujše kot ta z jajcem. Na primer: prijatelj mi posodi knjigo, staro, iz družinske dediščine (človek se na take najraje naveže). Knjiga je njegov najljubši primerek, spisal jo je njegov oboževani pisatelj in njegovo oko nenehno beži nad njo, da se ji kaj zlega ne pripeti. Meni pa se zahoče pokukati tudi vanjo. Posodi mi jo, ker ve, koliko mi je do takihle stvarčic v življenju. Slednič pa take stvari s prijatelji lahko počneš, da si sposodiš knjigo, čisto pošteno je to in prav pohlevno sem ga prosil zanjo. Lepo prosim, sem rekel in že sem jo držal v roki, toda pod pogojem seveda, da brezpogojno pazim nanjo, da bedim nad njo, kot bi bedel on sam, da se ji kaj nepredvidenega ne pripeti. Mene lahko že sveta jeza drži, ko poslušam vse to, kakšen prijatelj je to, če za knjigo skrbi bolj kot zame, ... da se njej kaj ne zgodi, potemtakem grem jaz lahko kar takoj na pare, seveda brez knjige pod pazduho, ker v tem primeru bodo solze tekle zavoljo nje in ne mene, torej, kakšen prijatelj le... in ko tako odmišljam besedo za besedo, hiteč s knjigo domov, me za ovinkom dohiti nek avto in kar pod gume me nese, kot bi me nekaj vleklo tja, avto pa zavili kot mačka, pohrka in ustavi. Zmaga, zavpijem, zmaga, knjiga je rešena, vpijem ves mrzliččen, da onemu za volanom kar sapa poide, a skomigne z rameni in raje odpelje, kot da bi moral še knjige kupovati ali praske obvezovati. Sicer je pa vselej tako, da ljudje kar beže pred menoj (z izjemo dveh prijateljčkov, ki sta morda še hujša primerka, kot sem sam). No, tak je svet, vsak se briga za svojo zadnjico. Boste začudeno zijali, kaj me tu vendar muči, pri tej zadevi s knjigo, pa saj je rešena, knjiga je rešena in moja obljuba paziti nanjo je tudi rešena! Že, že, tako je videti, toda na vprašanje ni odgovorjeno: kdo je zdaj svinja? Sem nemara jaz svinja, ki sem si tako neznansko želel pokukati v knjigo, da bi zavoljo nje še sebi konec storil in njega, – mojega prijatelja v kot potisnil zaradi smrti, ali je svinja on, – moj prijatelj, kateremu je več do knjige kot do mene še živega? In ali nisva sotrpina tega sveta? Ali se res s tako lahkoto med naju vrine neka navadna knjiga, za katero ne bi dobil pri mešetarju niti strganega tolarja? Ali pa je nemara vsega kriva res ta usrana knjiga in bogsigavedi kaj vse piše v njej, da se pretvarja in dela, kot da je živa. Ne, ne, ... to življenje gotovo ni zame, ker je tako zelo zapleteno...

To življenje ne more biti zame, lepo vas prosim, da bi lahko magistriral ali celo doktoriral in še vedno nič vedel, nemara še manj kot nič, ker bi se mi vse še bolj zmedlo, še bolj zafecljalo; – ker, brž ko se kaj zgodi, se takoj vsuje plaz zamotanih posledic, ki rojevajo nove vzroke, da se mi kar zblede. Jaz... jaz sem bolj za vzhodnjaško metodo primeren, namreč tisto z eno samo mislijo, misliti celo življenje eno samo, samcato misel in bog daj, da je ta misel nič, torej misliti celo življenje le nič... Sliši se skoraj tako, kot ne misliti nič, a vidite, razlika je velikanska. Po mojem je misliti nič nekaj najtežjega v življenju: pa se primem za glavo in zaprem oči in rečem, tako, zdaj bom pa mislil le tisti nič... Pa mi ne gre dobro od rok, ker že na kaj pomislim: ali na tisto nemarno službico ali kako so zopet podražili moje knjižice na policah, ... na nekaj vselej pomislim. No, pa vseeno imam občutek, da bi tam, na vzhodu, lahko zvožil to življenje, naučil bi se, skratka, le tisti NIČ, ker prej ali slej bi mi le moralo uspeti, če me ne bi premamilo misliti na kaj drugega, o čemer sem pa skoraj prepričan, da se potem, ko že leta in leta misliš tisti nič, le prikrade kakšna poredna želja pomisliti na kaj drugega, kot na primer na ljubezen, in potem si oplel, pa ne le za naprej, tudi za nazaj si oplel, ker si zafural projekt življenja, pokvaril tisti plan o »misliti na nič« in vse to kar tako... iz lušta. Ne, če dobro premislim, tudi tisto ni moj svet, sem preveč raztresen za... tisti nič. Tu, kjer živim, pa je toliko kompleksnih problemov, pa dialektično mišljenje, pa nihanje kapitala na borzi, pa še ta ogabna vojna, ... kako bi se človek znašel, ... ne vem... Kar naprej padam iz koncepta... ne vem, ... ne vem, kaj bi...

Vidite, prav ta »ne vem« me spravlja v obup, da včasih, ko sem sam in več ne morem zadrževati solz nad seboj, preverim, če me kdo gleda skozi okno (ker tudi to sem že doživel, da so tam, na drugi strani, zijali vame in se krohotali moji nesreči), zajočem v roke. To storim tako, da z rokama prekrijem obraz in zajočem nad seboj kot dete. Potem pa si rečem: miškec, pa ja ne boš jokal, ti ubožec... in stečem v trgovino, da se potolažim. Rečem si: knjig pa ne boš kupoval, potem bodeš spet jokal, ... kupi si raje bonbone in kekse, čokolado ali puding! Knjig pa, za boga da ne! Pa me kar samo zanese tja, kjer tičijo lepo razvrščene in zložene knjižice (tako kot takrat pod avto), kar same noge hitijo in že držim v rokah NJO, svojo knjigo, veliko in svetlečo se. Ko se je dotikam, mi kar roke trepetajo, in ko jo odprem, moram kar sapo loviti: polna je slik, barvnih, svetlo-temnih slik. Zamahnem z roko in si zopet rečem: ah, kaj bonbone, tole bom, da se potolažim, ta ni nevarna, polna slik je, ta ni od hudega, in oddirjam domov, da jo čim prej pričem guliti. Ker če še niste uganili, imam službico le za štafažo, da z njo farbam druge, ker moja prava služba, tista življenjska, zaradi katere sem tu doli, je..., da žulim in goltam knjige, da se dokopljem do kake misli, da najdem potko do tistega, čemur pravim SPOZ-NANJE. To je moja prava služba. Ha, se že smejetel! Do spoznanja bi rad, ta falot, si mislite, ha, ta je pa dobra... Mi, ki že desetletja tlačimo tole zemljico, že vemo, kako je s takimi fantini, ... do dobrega smo se jih nagledali, ti paglavci, ... ti vagabundi, postopači... Tako boste mislili na tiho, če si ne boste drznili na glas izreči... Toda zagotavljam vam, da je pri meni ta zadeva ZELO RESNA, ker le zavoljo nje vas sedaj tu gnjavim in vam razlagam te marnje; le in samo zavoljo tega SPOZ-NANJA, ki ni hudič, da je nekje skrito, nekje zagrebano. In kopljem, kopljem in ko mislim, da je prav tu zakopano, še palec manjka do tje, pa naletim na kamen, lopatka se zlomi in nič! Goli nič! Vedno se tako klavrno konča, ravno ko začnem verjeti. Ali pa na primer zadnjič: s prijateljem se sprehajava po gozdu. Zima se je že izjalovila v pomlad, da vse po čustvih diši. Midva pa se ne pustiva motiti in prav mirno korakava po potki, vsemu trepetu mladega listja in žilavi praproti navkljub, ko na lepem zaslišim drobcen, ptičji glasek, da me presunc in mi

dušica zatrepeta, pa rečem svojemu kameradu: poslušaj ta nežni napev tega drobnega, nežnega bitja, ki ga je oni tam gori (seveda Bog) poslal, da nas, človeške kreaturice, opomni na subtilnost tega sveta... Kakšna kreacija, kakšna milina... In že mi skoraj solze zalijejo pogled, a se vseeno zadržim, ker ne maram, da me dedca kdo vidi cmeriti se, ko on odreže nazaj: kakšna milina neki, to je šoja, čisto navadna požrešna zverina s krili, ki ne žre le črvov, celo na veverice in zajce se spravi, ti pa s tisto svojo romantiko in poetiko... ha, ha, ha, le kje si se vzela, ... se mi reži v fris. Pa kaj bi, saj sem tega že vajen, da se vse lepo takoj spridi in se mi potlej vsi reže, - vse to me spravlja v obup in me navdaja z otroško žalostjo. On pa me pogleda in se še vedno reži, ko reče: ja, tudi ptički niso več tisto, kar bi morali biti... Res, res, poltiho pritrdim. Nekoliko poklapano moram priznati, da ima po vsej verjetnosti prav, svet se je spridil, ali pa je bil že ves čas tak, pa si nisem hotel priznati... K njemu naj greva, reče, na šilce, da se pomirim, da se sprjaznim s tem svetom. Tam, pri njemu pa, ko stojim ves poklapan sredi sobe, on nekaj govoriči: ženske da sem potreben, ženska mi manjka, ... kakšne ženske neki, rečem in pogledam skozi okno, ko se mi njegov stavek zarije v misli. Ženske, da sem potreben, ta je pa dobra! Le to mi še manjka do dokončnega padca... (ne skozi okno, ne, ne) in že vidim prizorček tam spodaj, na vrtu. Seveda me zanima, kako je to, ... z žensko, ... kako to drugi počnejo z žensko in nastezaj razprem polkne, ki mi branijo, da bi slišal, da bi končno zvedel, kakšna skrivnost je v teh ženskah skrita in kako se temu streže... Moški, nekoliko debelušen, rahlo plešast, prav verjetno kak birokratek, z upognjenimi rameni (kar je brez dvoma odsev njegovega meni neznanega značaja, o tem ne more biti dvoma, da so upognjena ramena znak strtega in hliniškega značaja), skuša splezati na češnjo. Drevesce ni ravno visoko, je pa dokaj dobro obloženo s svojim produktom - češnjami. Oni spodaj se napreza, dviguje svoje noge z usnjenimi čevlji, ki drsijo po lubju in komaj, komaj se privleče do spodnje veje, ki ga začuda obdrži. Pod drevcem stojita dve ženski, neka manjša, izsušena, in druga, nekoliko večja in prijaznejšega lica, ki se pomenkujeta. Mala, mršava, nekajkrat pogleda proti drevcu (očitno svojega dragega) in nenehno nekaj žlobudra. On baše češnje v usta, v žepe, trga jih v ihti, kot da bi jih imel priliko le kratek čas jesti, kot da mu bode odvzeto. Nekaj jih skuša odvreči tudi damama spodaj, a brez uspeha. Oni tam spodaj se ne menita zanj, zato jih raje baše v žep žametnega suknjiča. Usta ima že naphana in očitno mu prav nič ne godi, da ga njegova izbranka ne zaznava. Zato zakliče proti nji, ... a nič. Brez uspeha. Ona kar naprej klepeče in se ne meni zanj. Pa zopet zavpije, tokrat glasneje: zvezdica moja, lučka moja, ali me imaš kaj rada... Mam, mam, se zasliši brezbržižen odgovor. On pa naprej: ali me imaš res rada, lučka moja? Res, res, reče tisti brezbržižni glas, ne da bi prenehal klepetati s svojo prijateljico. On pa, tokrat še bolj odločno s polnimi usti: zvezdica moja, lučka moja, ali bi me imela rada tudi, če padem dol in postanem kripelj? Ona pa, ki ima očitno vsega dovolj, se obrne, dregne sogovornico v roko in obe odjadrata v hišo. Moški, ki še vedno čepi na veji, ni nič kaj pri volji. Trudoma, počasi zleze dol, prežvekujoč tiste češnje in si zamišljeno popravlja hlačnice.

Moj prijatelj pa med tem še vedno govoriči o nekakšnih ženskah... zame. Žensko, rečem in se obrnem proti njemu, žensko, ... ha... kaj pa bi ona z menoj? Tistega kripnja nisi slišal, mu odrežem, tisto mi je bilo všeč, ni kaj! Tega duševnega šantača bi pa rad spoznal..., dodam.

Ženske, ženske... Moram vam priznati, da do pred kratkim, vse do tiste knjige s slikami, ki sem jo kupil, sploh nisem mislil nanje. Res ne! Ni bilo časa, do tiste presnete knjige sem se ukvarjal s črnimi luknjami, z razmerjem reda in kaosa v svetu, z vsem mogočim... Potem pa me je usoda (ali čokolada, ker nameraval

sem kupiti čokolado namesto tistega razvrata) speljala in: knjiga, ki sem jo kupil, je bila polna slik nagih, golih in pol oblečenih žensk. Gledal sem sliko, sedaj se ne spomnim natanko, katero prečastito ime je krasilo pojasnilo k nji, mogoče Tiepolo, ali Raffaello, ... kdo bi vedel, če ni bil Sasetta, ali kak drug... no, gledal sem tisto sliko z mladim možem (v kakšnem stanju je bil tisti mladi mož, vam raje ne bi pravil), dobro se mu ni godilo: sedel je na majhni leseni pručki, na nekakšnem drogu pribiti, roke in noge pa mu je nek hudobec pripričil na tisto deblo! Kaj pa imajo ženske opraviti s tem ubogim mladcem, boste rekli? Da se mu tam gori, na drogu, nič dobrega ne piše, je več kot očitno: upadel obraz, izsušeno, krčevito telo, ki se upira smrti, drobne srage potu na licih, skratka, prav nič ugoden položaj za mladega človeka, ki hoče živeti... Pa boste spet hoteli vedeti, kaj imajo ženske opraviti s tem revežem? Spodaj, pod pručko z mladcem pa stojijo tri ženske. Če bi bila le ena, šibka, ne rečem, da bi ga težko snela, toda tri zajetne ženske bi pa lahko zavihale rokave in pomagale mladcu sestopiti! One pa prav pohlevno stojijo tam spodaj in nekam žalostno gledajo, kot češ, ubožec, daleč si zabredel, a sedaj je prepozno... Da bi se katera stegnila in skušala mlademu pomoči, ... niti po naključju! Še na pamet jim ne pade kaj takega! In vidite, ta slika me je ganila v dno duše, da sem se dobro zamislil in si rekel globoko v srcu: saj res ničesar ne veš o teh ženskih bitjih, toda kaj prida že ne morejo biti! Druga misel pa mi je govorila: tepček, tepček, kako jih le lahko obsojaš, ko pa ničesar o teh bitjih (ali ženskah) ne veš! Nemara trpijo še bolj kot tisti ubožec, na hlodu pribiti, ali pa imajo kak poseben razlog, da tako ravnajo...

Se to vam moram povedati o tistem prijatelju v sobi in »ženski«, ki mi jo je namenil: potem, ko sem mu povedal zgodnico izpod njegovega okna, tisto s češnje, ker me je zanimalo, kaj bo rekel na to, je on mrzlično pridal: tista mrha, tista trapa...; on jo snubi, skuša pridobiti njeno ljubezen, ona pa nič... Morda je pa že zdavnaj zasnovljena, mogoče celo poročena..., rečem jaz. Daj, no daj, če kaj ni, potem gotovo ni poročena: poročeni se že ne izsiljujejo s kripeljčki, to sem »ziher«, vzklikne on. Sploh pa, doda, ženske niso ljudje... (To, kar je izrekel, vidite, je potrdilo tisto moje tezo o sliki in ženskah in dobil sem še eno dodatno informacijo o življenju.) Tegale prijateljčka imam rad izrecno zaradi tega, ker vidi svet in resnico še bolj izkrivljeno kot jaz..., ker je tak svojski prismuk! Ti njegovi zaključki, te njegove misli, za katere trdno vem, da jih sploh ni izmislil sam, temveč jih preprosto pobira po svetu in jih krade z ust drugih, mi kljub vsemu porodijo zanimanje. Tako vsaj zvem, kaj anonimni ljudje, tisti preprosti s ceste, mislijo. Lep primer je ta z žensko, ki ni človek..., zdi se kot nekak človek, pa ni! Da bi to na njegovem zelniku zraslo, to preprosto ni mogoče! Vendar pa ostaja poglavitno vprašanje odprto: zakaj mi on, moj prijatelj, priporoča nekaj, kar ni človek, nekak stvar torej..., to žensko..., to bi bilo nujno treba podrobneje raziskati! Pa se začnem zanimati za predmet: obilo snovi je v tisti knjigi in tudi one, ženske so prav obilne, nekako zatele se mi zdijo na določenih mestih, kot bi se kam butnile. V časopisih in revijah pa čisto nasprotno: tam so posušene, dilaste in shirane. Kar pa je najbolj zanimivo, o kaki duši teh bitij ni niti besedice nikjer! Torej, moj zaključek je: predmet pomanjkljivo obdelan, če upoštevamo, da potencialno predmetu pripada atribut duša. (O. A.) Raziskovanje do nadaljnjega odloženo. Predmet v bodoče raziskati temeljito! In tako, vidite, sem se po čistem naključju pričel zanimati za še en predmet, v vsej tej zmešnjavi predmetov, ki jih obdelujem in seciram, ki mi nenehno mrgolijo po betici in me pehajo v še večjo neumnost. Sedaj še en predmet... zavoljo tiste šoje... Ker če šojica, ljuba, ne bi zapela, potlej mi tudi šnopca v prijateljevem cimru ne bi bilo treba piti in se pri tem ogrevati za »novi« predmet.

Tako je vselej, tako je vedno z menoj, da se usoda poigra in se mi nasmiha izza vogala. No, o novem predmetu vam še povem kako besedo kasneje, sedaj pa nazaj k tistemu križu, ki mi ne da miru: človeka lepo pribijejo na križ in nihče se ne zamisli, kaj šele da bi se potrudil in ga snel. Vrli slikarji se sicer radi cmerijo, ko pomakajo čopič v barvo, da naslikajo bednika v nešteto različicah, s pručko, brez nje, z razparanim srcem, s trnovo krono na glavi, vse mogoče si zmišlujejo zraven, da je bolj prepričljivo... in... ali to sploh koga gane? Ali se kdo zamisli nad tem? Dandanes to seveda ni več aktualno, ker nam tu, doma (kar malce sram me je uporabljati besedico »doma« pri tako mačehovskem domu, kot je naš) streljajo mladeniče vseh vrst, kot da so nadležne muhe (čeprav sem izrecno tudi proti temu, da se cepa po nadležnih muhah), ker pri nas doma je to postalo vsakdanji žur in koga, povejte, bi pri tem še bolelo srce! Vidite, tistega reveža na križu pa kar še rišejo in rišejo že dolga stoletja in se še ni izrabil do konca. Jaz pa, priznam na glas, bi vse po vrsti rešil: najprej tistega reveža na križu, potem pa še življenca tistih mladih mulcev; nič ne bi vprašal, ali si bil priden, če si bogat in ali si fejest fant, kar rešil bi jih vse po vrsti, do zadnjega! In tako si razbijam glavo, kako neki naj to storim in srce me boli, pa nič ne pomaga... Stuhtam nič ne in še naprej hodim v svojo službico (sebe za nos vleč), kot da je vse v najlepšem redu. Spričo tega vse tiste moje črne luknje pri priči odpovejo, tiste namreč, ki sem si jih prihranil za hude čase, da se zatečem tje skrit, če bo tu nevzdržno. Sedaj pa tudi črne luknje več ne zaležejo... Saj ne, da se ne bi mogel tam lepo odpočiti in pustiti vse v nemar, toda, verjemite mi, sedaj, ko mi mlade fante pred nosom šicajo, mi tudi za tiste črne luknje (za katere sem ves čas mislil, da so mi tako zelo potrebne in pomembne) ni več mar. Res bi tam lahko počival kot kak turist, medtem ko bi se oni v krčih zvijali in si rekli: figo me briga, kaj se tam dogaja... pa vidite, da me je še toliko človeka, da dam vse svoje črne luknje za eno samo, samcato življenje... In sploh se mi nič kaj prida ne godi zadnje čase, čeprav ste vi mislili drugače, o tem sem prepričan, da ste mislili, kako mi je dobro postelja postлана, ... meni pa ta svet vseeno preveč preglavic povzroča, da bi lahko mirno ležal in užival življenjce brez skrbi. Je to moja usoda, nisem bil priden, da moram prenašati to tečno in nemarno življenje, ki človeku ne pusti v miru počiti? Boste rekli: ta tveži in tveži... tisto, da je strahopetec, pa kar med vrsticami na pol izpusti, ... tako, da se spregleda in si misli, kakšen fejest fant je to! Da ne bo pomote: jaz na glas povem, da sem STRAHOPETEC, čisti pravcati strahopetec. Bojim se iti tja, k tistim krvavečim fantom, tudi to priznam (a duše si s tem nič ne olajšam). Pa ne, ker se bojim smrti, ne, ne... Bojim se, da tudi mene okuži ta bolezen, ko vidim padati tiste mlade fante, da sam poprimem po mačeti in pričnem sekati glave, da špricne kri, in prične sovraštvo kar vreti, ker ta bolezen je hudo nalezljiva, ... tega se bojim, da postanem tak falot, kot tisti človeški črvi, ki mojim mladcem ne dajo živeti. Ker, čeprav sem puhloglav (to sem že zdavnaj priznal), pa vseeno nosim košček srca pod srajco in nekaj z gotovostjo vem: kako šibko je človeško meso in še šibkejši njegov duhec, kako hitro pokvarljiva roba je to, da se precej usmradi... Zato sem strahopetec, ker tudi zase ne dam roke v ogenj, tudi (ali predvsem) zase ne! Dovolj, dovolj, saj se mi bo še zmešalo, če vam vse priznam, če sem vaš pacient! ... Dovolj, dovolj, saj se mi bo še zmešalo! ... Ven moram, da pozabim, ... pri priči ven... Naravnost v gostilno in nikamor drugam, ... za tisti šank, kamor me nesreča včasih zanese... Prav tja! In že tečem, tečem kozarčku naproti... pa se lepo prislonim, pogledam naokoli, če koga poznam, ... na srečo nikogar, le nek moški obraz za mizo v kotu se mi zdi znan, pa ga ne znam nikamor postaviti, ne obuditi v dogodku, ki bi mi razkril ime... Že spet ta spomin, ki mi jo gode že celo življenje. Spet premišlujem

o svojem bednem življenju tu doli... Zakaj hudiča sem se sploh znašel tu, kaj mi je sploh početi, pa menda nisem tu zato, da tale šank gulim z rokavom, ali zavoljo tiste bedne službice... Pa vseeno mora biti kak namen, kak smoter, da sem padel na ta svet in se tu sedaj mučim kot bebec... mora biti kak smisel v vsem tem nesmiselnem početju... Tako premišlujem, žvečim in žvečim že prežvečeno brozgo in je ne morem prebaviti..., ko me za tisto mizo premoti hrup, ... tisti od nekje znani obraz vstane, se nagne k ženski, ki sedi v kotu, in zatuli: »Tako? Nočeš se poročiti z menoj..., kaj pa misliš, ... da sem osel, ki bo čakal, da premisliš..., kaj misliš, da sem kreten ali kaj, da bom čakal... V službo ti ni treba laziti, dokler si z mano, hišo napišem nate, če hočeš, in eno škripo ti tudi kupim, če je treba... Kje pa boš dobila takega bedaka, ki ti bo vse to nudil... kaj?... Ti boš pa premislila..., ti, ti, kura blesava! In zalučal je možakar škatljico v steno, verjetno tisto s prstanom, tik nad njeno glavo, da se je stresla za hip. Moški in ženska, ki sta sedela poleg, sta ga hotela pomiriti, a tip je bil že na robu živčnega zloma. Lepa reč, sem pomislil pri sebi, še tak udarec z zunanega sveta potrebujem, pa bom spet mehke! »Pomiri se, Dare, pomiri se, prosim,« je moledovala ona, vsa rdeča v lica od sramu. On pa je le odrinil krožnik z zmletimi živalskimi žilami, pahnil ga je vstran in ji zabrusil: »Kurba!« Sedaj je tudi njo popadla jeza: »Vidiš, prav zato mi ni mar zate, ker si grobijan, ker si... surovež, ... ker sem kurba...« Tega zadnjega vzkljka po vsej verjetnosti ni hotela krikniti, a oči so ji že zalile solze in obraz je postal zaripel. »Da sem kurba, kurba sem..., kurba...« je hlipala in to s tako milino, s takim obupom, s takim glaskom, da mi je kar pogrelo srce in se mi je milo storilo pri duši, da bi jo nemara v kaki drugi priložnosti povlekel za rokav in povabil k sebi, a tokrat tega pač nisem mogel storiti, ker bi gotovo odklonila, pa še nabunkali bi me lahko...

Ampak glasek, ki je spregovoril tiste grde besede tako nežno, tako milo, se mi je usedel tja, na dno dušice. Ljubek glasek, pristrčno iskren je bil tisti glasek, ko je iztisnil iz sebe, »da sem kurba...?«, tako vprašujoč je bil, tako ranjen... Ta bitja so nadvse zanimiva, sem hotel zavpiti, zakričati na ves glas od vznesenosti nad njo... In jaz, tepec, se sploh nisem menil zanje..., ženske, to bo tisti primanjkljaj v mojem življenju, v mojem vedenju... da, da, ženske!!! In v hipu sem dobil polet, nov zagon življenjske energije me je napolnil z izredno močjo... Hvala, bog, sem hotel reči, a nisem imel komu..., hvala, bog, ker si me danes popeljal ob pravšnjem času v to zanikrno krčmo, ... še enkrat ti hvala! In ko sem se tako zahvaljeval Njemu, stvaritelju Reda, njemu, ki mi je blagodejno dovolil, da so se mi za hip odprle oči, je prav mimo mene smuknila ona, kot ptica je poletela mimo mene in zadelo se mi je, da se je nehote s svojimi boki dotaknila moje jakne. Planil sem za njo, jo mahnil po ulici navzgor in jo zagledal... Kako se je pozibavala v pasu in črni lasje so ji plapolali od hitre hoje, ko je hotela čim prej zbežati od tistega kraja, od tistega dogodka... Če bi mogel, bi ji brž zbrisal vse neljubo, kar se ji je pripetilo in jo osvobodil HUDEGA tega dne... In pomislil sem sam pri sebi: ali je primerno, da jo sedaj, po vsem tem ogovorim? Saj se ji nemara lahko celo zamérim... Nekoliko je upočasnila svoj korak in nato obstala na križpotu. Naslonila se je na deblo drevesa in lahko sem se ji približal. Sedaj sem razločno videl njen obraz, njene velike oči, nekoliko prifrknjen nos in čutna usta. Celoten vtis njenega lica je izžareval nekakšno nedolžnost in radovednost hkrati. Bila je zasopla in vznemirjena. Čelo in roko je naslonila na deblo in globoko dihala. In vzljubil sem njen simpatični (da, simpatični je pravšnja beseda), ljubek obrazek, ki pa je izžareval hudo in globoko razočaranje. In ko sem jo tako gledal tam stati, potrto in razočarano nad človeškim tkivom, nad pokvarljivim človeškim značajem, ponižano in razžaljeno, sem se v hipu spomnil na Fjodorja in njegovo nesrečno Natašo in pri srcu mi je

postalo od sile toplo, da sem se za hip kar prestrašil, zakaj prvič v življenju, poudarjam, prvič se mi je tako toplo storilo pri srcu, prvič, odkar živim! Nekako instinktivno sem si z dlanjo pokrtil toplo mesto, tam nekje v bližini srca je moralo biti, in se čudil nad to novo izkušnjo, nad to prečudovito žensko, ki je v meni prebudila nekaj čarobnega. In vedel sem, globoko v sebi sem vedel, da se bo sedaj življenje zasukalo, se spremenilo. Kako, ... tega nisem vedel, a spremenilo se bode vse, o tem sem bil prepričan, o tem ni bilo dvoma. Nekoliko sem se ji približal (od zadaj, za kar priznam, da se ne spodobi, toda le zaradi strahu, da je ne odvrnem od sebe, sem tako storil, kot bi se hotel skriti za njen hrbet), lahko sem se ji približal in nežno, polglasno vprašal: »Ali vam je slabo, lahko kako pomagam?« Ona pa je dahnila le nežni: »Ne, ... ne, hvala!« A kako je to spregovorila, kot boginja! In videl sem njene velike, zasanjane oči, site tega krutega sveta, tega neusmiljenega življenja in pobegnil sem v noč...

Tako se je zgodilo, natanko tako, brez trohice laži. In sedaj nenehno mislim nanjo in ponavljam: boginja, majhna, nežna slovenska boginja! Bog, ... da sem jo moral srečati, ker sedaj nimam niti minutke miru in vse kljuje v meni, nemir utripa v meni in trpm močno, na trenutke mislim, da bom zblaznel. Kaj je to? Se temu kljuvanju nemara reče... Pa saj to je čista bolečina, čista norost in kaj butaste knjige trobencljajo o sreči in blaženstvu... To je čista norost! Kakšen izraz je imela na licu, ko je spregovorila, ... izraz miru in spokoja, kot bi se pravkar prebudila iz pravičnega spanca, kot bi pravkar spregledala! Vsa nestrpnost in živčnost, ki sem jo še hip poprej zapazil na nji, je izginila, ko sta se najina pogleda srečala. In tekel sem, tekel, naravnost domov sem hotel, čimprej, takoj v zavetje, v pristan, ... ker sem se na moč ustrašil! Taksi, taksi! Pritekel sem do taksija in še opazil nisem, da že nekdo sedi zadaj, ker sem še vedno mislil nanjo, le tiste njene besede so mi donele v glavi. Mož zadaj pa je rekel: »Odpelji na Vič!« »Ali lahko prisedem, ... tudi sam se peljem tja,« sem hitel razlagati. Taksist je pogledal onega zadaj, kot da čaka odobritev. Mož pa je rekel: »Sedi, sedi..., ti pa odpelji že!« Taksist pa se je obrnil k njemu in mirno rekel: »Gospod, ona vas pa čaka v taksiju nasproti. Še zapazila ni, da ste zlezli sem...« »Odpelji,« je ponovno zavpil mož, tokrat bolj zavzeto. »Imam že eno doma in tista doma je tiho, je poslušna, je mirna in vse prenese. Ničesar noče od mene, ničesar več ne pričakuje, zato grem k njej. Tale tu, pa nenehno nekaj terja, že res, da me ljubi, že res, a kaj bi z ljubeznijo človek danes lahko počel?« Taksist je naglo speljal in ko sem se ozrl, sem videl, da je odpeljal tudi taksi nasproti, z gospodovo ljubico vred. Oni, na zadnjem sedežu, pa je nadaljeval: »Zanjo se je potrebno nenehno potrjevati, nenehno truditi, za tisto doma zastopuje pa le droben nasmeh ali lepa beseda. Tako je to!« »Nimate prav, gospod,« sem ves prizadet zavajkal, »nimate prav, saj je ljubezen luč življenja, ljubezen je moč sveta...« sem skušal pomodrovati; oni pa me je nesramno prekinil in zasikal: »Kaj pa ti veš o ženskah in življenju..., kaj?« In to je bilo vse, kar je še rekel, se naveličano zleknil v sedež in ni več odprl kljuna. Kaj jaz vem o ženskah? Res ne veliko, da pa me bo ta pokvarjenec učil..., to pa že ne bom dovolil, sem mislil pri sebi. In ko je izstopal iz avtomobila, ki je ustavil pred razkošno vilo, sem mu zabrusil nazaj: »Gospod, vi, ... vi niste kaj prida!« On pa je jezno zaloputnil z vrati in izginil na vrt.

Vse, kar se je zgodilo ta večer, je presegalo meje mojega dožemanja, mojega življenja. Kar iznenada tak preobrat! Tak zasuk! Kam me bode vse to pripeljalo..., me je obšlo za hip. Ko sem prišel domov, sem se brž spravil v posteljo in ko sem legel in stegnil svoje ude, sem videl le še njo, ki me je preplavila, le še njen obrazek, njene nekoliko otožne oči, njen resignirani, spokojni pogled... Vem, da sem ponoči

blodil, in ko sem zgodaj zjutraj vstal, nisem in nisem mogel v službico. Sanje sem pozabil tisti hip, ko sem se zavedel, a vedel sem, čutil v notranjosti, da sem doživel nekaj nadvse pomembnega to noč. Nekakšno neopredeljivo spoznanje je bilo, kot da bi me obsijala luč ljubezni... Skuhal sem si kavo in misli so mi spolzele na dogodke prejšnjega večera. Spomnil sem se tistih spregovorjenih besed, ki so prišle iz mene kot vrelec, ... mislim namreč na dogodke v taksiju. Nekakšno spregledanje, nekakšno spoznanje luči ljubezni je bilo to... Nikdar poprej nisem govoril o teh stvareh v zvezi z ženskami, nikdar tako zavzeto o spoznani resnici. In sedaj še vedno čutim, neke v bližini srca, to spoznanje, to luč... Res je, da sem vse, kar sem izrekel, izrekel v popolnem zanosu, brez vsakega premisleka, toda prav to mi je bilo najbolj všeč, da končno enkrat nisem premišljeval, nisem tuhtal o resnici, da sem jo izrekel le zato, ker je vendar sama po sebi umevna, tako evidentna in ne nazadnje tako zelo resnična! Tedaj še nisem slutil, v čem je ta resničnost! Sedaj vem, po tem spoznanju v sanjah, ki sem ga nekako použil vase, ki pa se ga natanko ne spominjam, vem, pa čeprav se zdi ta resnica naivna, mladostniško preprosta, sedaj zatrdno vem: RESNICA, tista najvišja, na vrhu lestvice vseh možnih resnic, je SVETLOBA LJUBEZNI! In tistemu gospodu, včeraj, bi moral reči: gospod! Človek mora za seboj, za tem, za kar je zastavil svoje življenje, tudi stati! Stati mora, če ne za čim drugim ali za kom drugim, gospod, vsaj za seboj! Za svojim lastnim hrbtom mora stati, za svojim lastnim življenjem! Ker, gospod, le to njegovo življenje opravičuje njegovo bivanje! Opravičuje to, da lahko mendra ta svet! In če vam iskreno priznam, mi je ta misel, da mora človek, če ne že za drugim, vsaj za seboj stati, nadvse ljuba. Kar nekako vznesen sem nad njo! Saj ne trdim, da ta resnica drži za vse vas, ne... ne, tega si ne upam trditi... Toda zame, zame drži kot pribita na razpelo sveta! In se sedaj, tu pred vami, vprašam: sem mar doslej stal za svojim življenjem? Kako naj bi vendar stal, ko pa še tega nisem vedel, zakaj to življenje tu, med množico stvari in ljudi... Čemu vse to... In če sem dokončno iskren, do sedaj nisem vedel, do sedaj ne slutil, zakaj hudiča sem na tem svetu, ... do včerajšnjega večera nisem vedel, ... vsem knjigam navkljub, vsem dilemam in premišljevanju navkljub nisem vedel, da prav ZAVOLJO LJUBEZNI!

... in sedaj še vedno čutim, neke v bližini srca, to spoznanje, to luč... Res je, da sem vse, kar sem izrekel, izrekel v popolnem zanosu, brez vsakega premisleka, toda prav to mi je bilo najbolj všeč, da končno enkrat nisem premišljeval, nisem tuhtal o resnici, da sem jo izrekel le zato, ker je vendar sama po sebi umevna, tako evidentna in ne nazadnje tako zelo resnična! Tedaj še nisem slutil, v čem je ta resničnost! Sedaj vem, po tem spoznanju v sanjah, ki sem ga nekako použil vase, ki pa se ga natanko ne spominjam, vem, pa čeprav se zdi ta resnica naivna, mladostniško preprosta, sedaj zatrdno vem: RESNICA, tista najvišja, na vrhu lestvice vseh možnih resnic, je SVETLOBA LJUBEZNI! In tistemu gospodu, včeraj, bi moral reči: gospod! Človek mora za seboj, za tem, za kar je zastavil svoje življenje, tudi stati! Stati mora, če ne za čim drugim ali za kom drugim, gospod, vsaj za seboj! Za svojim lastnim hrbtom mora stati, za svojim lastnim življenjem! Ker, gospod, le to njegovo življenje opravičuje njegovo bivanje! Opravičuje to, da lahko mendra ta svet! In če vam iskreno priznam, mi je ta misel, da mora človek, če ne že za drugim, vsaj za seboj stati, nadvse ljuba. Kar nekako vznesen sem nad njo! Saj ne trdim, da ta resnica drži za vse vas, ne... ne, tega si ne upam trditi... Toda zame, zame drži kot pribita na razpelo sveta! In se sedaj, tu pred vami, vprašam: sem mar doslej stal za svojim življenjem? Kako naj bi vendar stal, ko pa še tega nisem vedel, zakaj to življenje tu, med množico stvari in ljudi... Čemu vse to... In če sem dokončno iskren, do sedaj nisem vedel, do sedaj ne slutil, zakaj hudiča sem na tem svetu, ... do včerajšnjega večera nisem vedel, ... vsem knjigam navkljub, vsem dilemam in premišljevanju navkljub nisem vedel, da prav ZAVOLJO LJUBEZNI!